

TRADICIJSKA KUĆA (OKUĆNICA) KOMLETINCI

Vladimira Nazora 26 (*Vežir*)

Stručna koncepcija uređenja kuće i gospodarskih zgrada

KRATKI UVOD

Tradicijska kuća u Komletincima s pripadajućim gospodarskim zgradama i okućnicom u *Registru je kulturnih dobara Republike Hrvatske, Listi preventivno zaštićenih dobara* Ministarstva kulture i medija, Konzervatorski odjel u Vukovaru od 21.02.2020. godine, prema rješenju (Klasa: UP/1-612-08/17-05/0036, Urbroj: 532-04-02-19/1-20-4) do donošenja rješenja o utvrđivanju svojstva kulturnog dobra.

Komletinci su staro panonsko, graničarsko ušoreno mjesto, istočno od Grada Otoka u čijem su sastavu. Ova tradicijska okućnica kao cjelina očuvanih stambene kuće i gospodarskih građevina tradicijskog graditeljstva na izduženoj je parceli u sjeveroistočnom dijelu naselja u *sokaku* po šokački nazivan *Vežir*. Građena je u vremenu između 1906. i 1912. godine kao zadružna kuća za potrebu obitelji Bilić. Posljednji stanovnik kuće bio je Damjan, *Dajica* Bilić, (1927.-2002.) koji je u njoj živio do 2001. godine. Kuću je gradio njegov djed Damjan Bilić r. oko 1865. godine u vrijeme kada je bio seoski načelnik.

Grad Otok želi obnoviti i revitalizirati kuću s tradicijskim zgradama i okućnicom u što autentičnijem obliku i prezentirati javnosti kao tradicijsku cjelinu na daljnje korištenje i kulturno-povijesnu, ali i suvremenu promidžbu mjesta Komletinaca.

STAMBENA KUĆA

Kuća je prizemnica s tlocrtom u obliku slova „L“. Svojom širom stranom, *frontom* s četiri prozora okrenuta je prema javnoj površini – ulici, s desne strane s pješačkim ulazom s malim recentnim vratima i kolnim ulazom s *kapijom* s gornjim ravnim i bočnim stupovima od vidljive opeke i ukrasima od kovanog željeza. Pod utjecajem građanske kulture i javnih objekata iz vremena Vojne krajine, s elementima secesije oblikovano je ulično pročelje. Krov je *na dvije vode* s pokrovom od *biber* crijepa. S bočnog pročelja kuće s dva prozora i ulaznim vratima, ulazi se u prostrani trijem koji se pruža uz cijelu dužinu kuće u obliku slova „L“ sa zidanom ogradom i zidanim stupovima. Pločnik oko kuće prema ulici i ulazno dvorište popločano je vidljivom

opekom – *taracano, flastrovano*, prema odabranoj *mustri*, kako treba biti *flastrovan* i trijem. Soboslikarskim valjkom s odabranom *mustrom* oličen je cijeli trijem.

U kuću se ulazi na vrata na kraju duže strane trijema.

Kuća je više prostorna i sve unutarnje prostorije međusobno su povezane vratima. U odnosu na ulaznu prostoriju, lijevo je velika zadružna soba, a desno manja soba te u manjem kraku slova „L“ kuhinja i ostava s ulaznim otvorom na tavan. Ispod ostave je podrumaska prostorija popločana opekom. Sve prostorije, osim kuhinje imaju drvene podove i pragove, kuhinja treba biti *taracana* vidljivom opekom, a ostava ima zemljani pod. Sve prostorije, osim ostave i podruma oličene su soboslikarskim valjkom s odabranim *mustrama*. Sva vrata s dovratnicima i prozori su izvornog oblika u bijeloj boji. Ulazna vrata na trijem, ulazna iz trijema u samu kuću i kuhinju i vrata za podrum trebaju ostati u smeđoj boji, koja je, čini se bila izvorna. Izlazna vrata s trijema u dvorište bila su rešetkasta.

NA POGODNO MJESTO UZ KUĆU, ULAZNA VRATA NA TRIJEM ILI U SKLOPU SAMOGA TRIJEMA TREBA POSTAVITI INFO PULT ZA POSJETUTELJE S POTREBNIM ELEMENTARNIM PODACIMA O TRADICIJSKOJ KUĆI (OKUĆNICI) KOMLETINCI NA HRVATSKOM I ENGLESKOM JEZIKU.

ZA BUDUĆA DOGAĐANJA U OKVIRU TRADICIJSKE KUĆE KOMLETINCI, NA ISTOM MJESTU MOĆI ĆE SE POSTAVITI POTREBNI AKTUALNI INFO PULT.

S DVORIŠNE STRANE UZ TRIJEM I POSTOJEĆU VINOVOU LOZU - DIO DVORIŠTA TREBA BITI UREĐEN KAO CVIJETNJAK S AUTOHTONIM CVIJEĆEM SAĐENIM U SLAVONIJI (*PELIN, FAJGLI, LIPE KATE, FIJOJLICE, MILEDUV...*) I OMEĐEN ŠPICASTO POSLOŽENIM RUBNIM OPEKAMA OBOJENIM U BIJELU BOJU.

UZ DVA STARA ORAHA, STABLO STARE SORTE JABUKE, U SREDINI DVORIŠTA JE I ZIDANI BUNAR U DONJEM DIJELU OPEKOM, A GORE IZVEDEN OD DRVENE GRADE I PREKRIVEN POKROVOM OD BIBER CRIJEPA S PRIDRUŽENIM VALOVOM NA DVA STUPA OD OPEKE.

PRIJEDLOG UREĐENJA UNUTARNJIH PROSTORIJA

Tijekom same prezentacijske realizacije ove šokačke kompletinačke cjeline moguće su izmjene i dopune prema sustavnijem i sistematičnijem pregledu i izboru prikupljenih predmeta pred njihovu konzervaciju i restauraciju za izlaganje.

VELIKA ZADRUŽNA SOBA

- Na strop postaviti starinsku porculansku veliku *lampu na fitilj na lanaca*.
- Dva spojena kreveta pod utjecajem građanske kulture postaviti na zapadni najširi zid i dva ormara pod utjecajem građanske kulture na suprotni istočni zid, između kojih ili na lijevu stranu pored postaviti *psihu – nadkazlu* s visokim ogledalom. U blizini ormara i *psihe* postaviti mali stol iz istog kompleta, prekriti odabranim svečanim stolnjakom i na sredini pridružiti primjereni kućni ukras, stolnu lampu na fitilj, starinsku porculansku vazru za cvijeće, molitvenik, krunice...

Iznad kreveta, na zid izložiti svete slike *Srce Marijino* desno u odnosu na *Srce Isusovo*, gledano od sredine sobe, a između treba stajati *križ – raspelo*.

Krevete prekriti *koper dekama* i izduženim jastucima, koji su stilski ušli u modu, kada i ovaj namještaj.

- Po jedan majstorski, stolarske provenijencije šokački krevet, po mogućnosti istovrsni izgledom postaviti sa strana zapadnog zida u odnosu na dva spojena kreveta u kut i namjestiti krevetnom i jastucima kako je to uobičajeno *po šokački* u Komletincima (unutar kreveta: šuške, slamarice, pernate *dunje*... gore tkana *ponjava*, *eklovana* ili *šlingana*, vuneni tkani prekrivač – *ponjavac*, *stojnik*, Tri do šest pernatih jastuka s bogatom *šlingom* i tri mala *šlingana* jastučića staviti na gornji dio kreveta. Uz šokačke krevete postaviti klupe s rezbarenim naslonom i na jedan od njih ili na oba, (ili pored) po dječju kolijevku - *belku*. U bočnom dijelu jednog kreveta može stajati dječji krevetić.
- Uz šokačke krevete, na zapadni zid prema prozorima postaviti po šokački *šifonjer* i *ladičnjak* sa *staklenjakom* ili na jednoj strani *ladičnjak* bez *staklenjaka*. U *šifonjere* i *ladičnjake*, posložiti odjevne predmete i drugo posoblje. Na *ladičnjake* treba staviti porculanske figurice – *bogice* i uokvirene manje svete sličice ili neke druge sitnije starinske ukrasne predmete. U *staklenjak* treba staviti *trube tkanja* i posložiti različito posoblje. U blizini prozora, gdje ima slobodnog mjesta postaviti visoki stalak za cvijeće.
- Na sjeverni zid sobe pored vrata i istočni zid, u blizini vrata, ako je potrebno, namjestiti tučane peći, od lijevanog željeza s potrebnim priborom za loženje pored.

- Na primjerene, slobodne površine zidova izložiti uokvirene obiteljske fotografije, uokvireno ogledalo i po potrebi još neku od svetih slika.
- Na prozore postaviti *šlingane* zavjesice – *firongice*, prema odabranim uzorcima za prozore, po sobama ili istovjetne za sve prozore unutar soba kuće.

- Podove prekriti tkanim šarenim krparama.
- Spremiti dvije stojeće lutke, žensku i mušku u odabranu kompletinačku nošnju koje, kao domaćini dočekuju posjetitelje.

ULAZNA PROSTORIJA - SOBA

- Na strop postaviti starinsku porculansku veliku *lampu na fitilj na lanaca*, ili neku drugu manje reprezentativnu starinsku svjetiljku...
- Na sjevernom zidu prostorije postavljen je ormarić u zidu s unutarnjim policama prebojan u bijelu boju - *pendžerak*, *prozorak*, u kojem se držalo različito posuđe, ali i religijski predmeti, a negdje i obiteljske dragocjenosti.
- U blizini prozora, gdje ima slobodnog mjesta postaviti visoki stalak za cvijeće.
- Uz ormarić treba postaviti jedan sobni podužni stol s dužom klupom s rezbarenim naslonom i oko četiri starinske stolice. Stol prekriti radnim stolnjakom od tkanja.

- Nasuprot, uz južni zid prema prozoru postaviti *tkalački stan* i druge starinske naprave u procesu proizvodnje tekstila koje mogu stati, *snovača, kolovrat, motovilo...* Sjedeća ženska lutka u prigodnoj šokačkoj *svagdašnjoj* nošnji treba sjediti za *stanom* i stvoriti dojam obavljanja tkanja.
- Na istočni zid s obje strane vrata postaviti zidne vješalice za odjeću, na koje staviti veliki muški kožuh ili *opaklju*, kompletinačko *špenzle*, mušku *kapu* – šešir ili starinsku zimsku *šubaru, frzecovanu vestu...*
- Gdje ima dovoljno prostora staviti i rezbarena/tokarenu vješalicu za ručnik – *otarak*.
- S jednu stranu prozora ili iznad postaviti *križ – raspelo*.
- Na slobodnim dijelovima zidova postaviti neku od svetih slika, ogledalo i obiteljske fotografije u okviru.
- Na prozor postaviti *šlinganu* zavjesicu – *firongicu*.
- Podove prekriti tkanim šarenim krparama.

MANJA SOBA

- Na strop postaviti starinsku porculansku veliku *lampu na fitilj na lanaca*.
- U blizini prozora, gdje ima slobodnog mjesta postaviti visoki stalak za cvijeće.
- Na sredinu sjevernog zida postaviti šokački *šifonjer* i *ladičar* sa *staklenjakom* s odjevnim predmetima u *šifonjeru* i drugim različitim posobljem u *ladičnjaku*. U *staklenjak* poslužiti različito posoblje i *trube tkanja*. Na *ladičnjak* staviti porculanske figurice – *bogice*, manje *kirbajske* svete sličice i druge sobne ukrase.
- Nasuprot *šifonjeru* i *ladičnjaku*, na južnom zidu postaviti počivaljku – *kanape, divan*.
- Na južnom zidu u blizini vrata postaviti i rezbarena/tokarenu vješalicu za ručnik – *otarak*.
- Pored istočnog zida treba stajati šokački krevet kompletno opremljen.
- Na sredini sobe staviti duži stol s jednom dužom klupom s rezbarenim naslonom i oko četiri starinske stolice. Stol prekriti tkanim stolnjakom.
- Za stolom sjede dva muškarca (sjedeće muške lutke) u prigodnoj odjeći i časte se rakijom iz *tikvica fraklića*, a na stolu imaju i druge odabrane i ponuđene namirnice...

- S jednu stranu prozora ili iznad postaviti *križ – raspelo*.
- Na slobodnim dijelovima zidova postaviti neku od svetih slika, ogledalo u okviru i obiteljske fotografije u okviru.
- Na prozor postaviti *šlinganu* zavjesicu – *firongicu*.
- Podove prekriti tkanim šarenim krparama.

KUHINJA

- Na istočnom zidu kuhinje postaviti kuhinjski *kredenc* i zidne police za posuđe.
- Pored južnog zida kuhinje između kuhinjskih vrata i prolaza za sobu treba stajati starinski *šporet fijaker* na drva s potrebnim posudama za drva i priborom za rad. Na *šporetu rajngle* u kojima se priprema hrana za obitelj.
- Prema sjevernom dijelu prostorije treba stajati kuhinjski stol s nekadašnjim *hoklicama*.
- Prema raspoloživom prostoru u sjevernom kutu kuhinje postaviti i *siniju* – niski okrugli stol s više *tronožaca* za djecu i određene poslove odraslih osoba.
- U sjevernom dijelu zida postaviti zidnu policu za posuđe.
- Ako bude dovoljno prostora postaviti jednu žensku lutku, *spremljenu* u *svagdašnju* nošnju koja priprema za obitelj hranu za objed.

OSTAVA

- Strop je od hrastovih greda na koje na više mjesta po prostoriji mogu biti postavljene željezne vješalice za suhomesnate proizvode i drugo.
- S južne strane ostave u stropnom dijelu je otvor za odlazak na tavanski prostor, gdje treba ići preko čvrstih drvenih stepenica ili jačih ljestvi.
- Svi zidovi ostave trebaju imati zidne police u dva ili tri reda, ili stojeće više police za odlaganje različitih namirnica u lončarskim, *korparskim*, drvenim i drugim posudama, priređenu zimnicu u starinskim staklenkama, *kalotine* u *u(o)borcima* i sve drugo što se sprema i čuva u smočnicama.
- S greda postaviti da vise obješene i osušene vezice mirisnog bilja.
- Moguće je izraditi replike određenih namirnica za izlaganje.
- U sredini prostorije treba postaviti radni stol bez stolica.

PODRUM

- Po prostoru podruma s lijeve i desne strane posložiti manju i veću *burad* za rakiju i vino.
- U desnom dijelu blizu ulaza staviti *bure – kacu* za kiseljenje kupusa.
- U sjevernom dijelu podruma postaviti stojeću policu za druge namirnice koje su se najčešće držale u podrumu: krumpir, luk i drugo.

GOSPODARSKE ZGRADE

Uz samu kuću u dvorištu, u sjevernom dijelu postavljena je zidana *pušnica*. U dubinu okućnice u sjevernom dijelu dvorišta u smjeru zapad istok i sjever jug izgrađene su u nizu u obliku slova „L“ i gospodarske zgrade. Krov na njima je *na dvije vode* s pokrovom od *biber* crijepa:

- Tri prostorije sa starinskim vratima, drvenim gredama u gornjem stropnom dijelu za određene viseće police i opekom obloženi pod, spremišta su za brojne i različite poljoprivredne alatke za oranje, sjetvu vršidbu i žetvu, konjsku opremu i drugi radni inventar i materijal te različite posude: veće i manje *košaraške* proizvode, drvene posude – *u(o)borke* i drugo. Sve predmete sistematizirati i rasporediti po smještajnim prostorijama.

- U produžetku su četiri otvorena ulazna prostora - spremišta za seoska radna ili *paradna* kola, za *plato(n)* i *s'one* – saonice.

- Postojeći gospodarski inventar iz zgrade gdje je bila *staja* / *štala*, bit će raspoređen i smješten u gornje tri smještajne gospodarske prostorije.

U Otoku, 04.10.2021.

Tekst i foto:
mr.sc. Ljubica Gligorević, etnologinja